

PROTI ATEIZMU

Charitate Christi compulsi

Encyklika pápeža Pia XI. (1932)

Pius XI. Pápež v r. 1922-1939

PROTI ATEIZMU. Charitate Christi compulsi. (Pius XI. 1932)

(Láska Kristova nás prinútila)

Ctihodní bratia, pozdrav a Apoštolské požehnanie.

Láska Kristova nás prinútila, že sme encyklikou "Nova impendet" z druhého októbra minulého roka vyzvali všetky deti katolíckej Cirkvi a všetkých ľudí dobrého srdca, aby sa zjednotili v akejsi svätej krížovej výprave lásky a pomoci, čím by trochu zmiernili hrozný následok hospodárskej krízy, ktorú prežíva ľudské pokolenie. A na toto Naše vyznanie odpovedali všetci ušľachtilí ľudia naozaj ochotne a kladne.

Ale kríza sa stále zvyšovala, počet nezamestnaných stúpol takmer vo všetkých krajinách a toto nešťastie zneužívajú podvrtné živly na svoje ciele, čím je verejný poriadok ohrozovaný a nebezpečenstvo rozvratu a násilia dolieha na spoločnosť stále ťaživejšie. V takých pomeroch nútenia tou istou láskou Kristovou sa k vám po druhýkrát obraciam, ctihodní bratia, k vašim veriacim a celému svetu, aby ste sa spojenými silami postavili proti biedam, ktoré doliehajú na spoločnosť a proti ešte väčším zlám, ktoré na ňu čakajú v budúcnosti.

I.

Žalostný súčasný stav.

Ak sa pozeráme na dlhý a bolestný rad nešťastí, ktoré ako smutné dedičstvo hriechu sprevádzajú padnuvšieho človeka na tejto pozemskej púti, sotva nájdeme od potopy tak hlbokú biedu duchovnú aj hmotnú a tak všeobecnú, akú prežíva ľudské pokolenie v týchto časoch. Aj tie najväčšie nešťastia a pohromy, ktoré zanechávajú nevyhladiteľné stopy v dejinách národov, navštevovali vždy len niektorý národ. Ale teraz je zovretý celý svet hospodárskou a finančnou krízou do takej miery, že čím usilovnejšie sa snaží odpútať sa od nej, tým sa to zdá neriešiteľnejšie. Ved' nie je národa, štátu, spoločnosti alebo rodiny, aby tak alebo onak, priamo alebo nepriamo, viac alebo menej nepocítovali jej tiaže. Aj tí, a je ich málo, ktorí sú obdarení veľkým bohatstvom a ktorí, ako sa zdá, vládnu svetu, tí, a jest ich veľmi málo, ktorí svojím nemiernym konaním zavinili a zaviňujú tak hroznú nešťastie, aj tí, hovoríme, sú často jej najkrikľavejším obeťami a ponárajú so sebou do priepasti majetok a imanie druhých. Tak hrozným spôsobom a v celom svete nadobúda oprávnenie to, čo Duch Svätý povedal o niektorých zlých ľuďoch: „*Čím človek hreší, tým aj potrestaný býva.*“ (Múdr. 11, 17.)

Tento žalostný stav, ctihodní bratia, naplňuje bolesťou Naše otcovské srdce a stále dôraznejšie cítime potrebu vyjadriť vznešené city Najsvätejšieho srdca Ježišovho, ktoré sú v slovách: „Je mi ľúto zástupov.“ (Mar. 8, 2.) Ešte žalostnejšie sú však korene tohto bolestného stavu, pretože sú stále pravdivé slová, ktoré prednáša Duch svätý ústami svätého Pavla, že totiž „*koreňom všetkých vecí je žiadostivosť po peniazoch.*“ (1. Tim., 6, 10).

Príčiny všetkého zla.

Či už pohanský básnik nenazval onú žiadostivosť po pomínelných statkoch plným právom „prekliatym hladom po zlate“? Či tomuto sebeckému neprináleží hlavná úloha vo vzájomných vzťahoch osobných i spoločenských? Či táto ctižiadostivosť, nech je v akejkoľvek podobe a výzore, nedohnala svet k tým hrozným koncom, ktorých sa všetci desíme? Z tej žiadostivosti pochádza vzájomná nedôvera, ktorá sťažuje všetok styk medzi ľuďmi, z nej pochádza nenávisť, ktorá závidí bližnému všetko, čo má. Ona je príčinou nemiernej sebalásky, ktorá všetko riadi a podriaďuje vlastnému prospechu, ktorá neprihliada k dobru bližneho, nedbajúc na neho a ničiac ho. V nej tkvie príčina anarchie a nespravodlivého rozdelenia, ktorými je bohatstvo národov zhromažďované v rukách niekoľkých jednotlivcov, ktorí riadia podľa svojej svojvôle

svetový obchod na veľkú škodu ľudu, ako sme vyložili minulý rok v okružnom liste "Quadragesimo anno".

Ak toto sebestvo, zneužívajúc oprávnenú lásku k vlasti a prehánajúc onen cit zdravého vlastenectva, ktorý správny charakter kresťanskej lásky nielen nezavrhuje, ale ho posväcuje a oživuje, preniká do stykov medzi národmi, každá výstrednosť sa ospravedlňuje a čo by mali všetci pokladať za hodné odsúdenia, je považované za dovolené a chvály hodné, ak sa to deje v mene onoho prehnaného nacionalizmu. A tak nastupuje na miesto Božieho zákona, bratskej lásky, ktorá spája všetky národy a všetkých ľudí v jednej rodine pod jedným Otcom, ktorý je v nebesiach, nenávisť, ktorá všetkých hubí. V spoločnosti sa urážajú sväté zásady, ktoré boli základom verejného života, sú zbúrané pevné základy práva a vernosti, na ktorých stojí štát, sú znečistené a zavreté pramene tých starých tradícií, ktoré videli vo viere v Boha a vo vernosti ich zákonom najistejší základ pravého pokroku štátov.

Najhoršie zlo: boj proti Bohu.

A čo je najhoršie, zneužívajúc túto hospodársku krízu a veľký mravný rozvrat, nepriatelia každého sociálneho poriadku, nech sa volajú komunisti alebo inak, snažia sa uvoľniť všetky putá zákona Božského aj ľudského a verejne i súkromne vedú ostrý boj proti náboženstvu, proti samému Bohu, rozvíjajúc diabolský program, aby vykorenili zo srdc všetkých, ba i detí, každý náboženský cit, lebo vedia veľmi dobre, že ak bude vytrhnutá zo srdc ľudských viera v Boha, budú môcť robiť všetko, čo sa im zapáči. A tak dnes vidíme, čo sa nikdy v dejinách neobjavovalo, že totiž bezbožní ľudia v zbesilom hneve vyhlasujú boj Bohu a náboženstva a to na celom svete.

Vždy bolo dost' bezbožných ľudí, aj tých, ktorí popierali Boha, ale boli to vždy jednotlivci a neodvažovali sa alebo nepovažovali za vhodné šíriť príliš verejne svoje bezbožné myšlienky. Už sám Duch Svätý hovorí v žalme tieto slová: „*Povedal blázon vo svojom srdci: Niet Boha.*“ (Ž. 13. a 55., 1). Bezbožník, neverec, jeden z mnohých popiera Boha, svojho Stvoriteľa, ale sám v sebe. Dnes však už preniká tento zhubný blud do širokých vrstiev ľudu, svojimi organizáciami sa plíži aj do všeobecných škôl, aby zasiahol čo najďalej, využíva divadlá a šíri sa nemravnými predstaveniami v sálach, gramofónom a prednáškami, rádiom. Tlačia sa neverecké diela v rôznych rečiach, usporadúvajú sa zvláštne výstavy, konajú sa verejné sprievody. A to nie je všetko, boli založené politické strany, hospodárske inštitúcie aj vojenské. Táto organizovaná a pribojná nevera pracuje neúnavne svojimi agitátormi, prednáškami a obrázkami, všetkými prostriedkami tajnej aj verejnej propagandy vo všetkých vrstvách, na všetkých miestach, v každej sále, podporujúc morálne túto zhubnú činnosť univerzitami a nevedomých strhávajúc iste do svojich radov. Keď vidíme takúto činnosť v službách veci tak zhubnej, spomíname na slová, ktoré predniesol náš Spasiteľ: „*Synovia tohto sveta sú obozretnejší než synovia svetla.*“ (Luk. 16, 8.)

Diabolská propaganda.

Vodcovia tohto ateistického boja, odvolávajúc sa na súčasnú hospodársku krízu, s diabolskou dialektikou ukazujú na príčinu tejto celosvetovej biedy: Svätý kríž Kristov, symbol pokory a chudoby, sa stavia na úroveň symbolom moderného imperializmu, ako by bolo náboženstvo spojencom tých tajomných síl, ktoré konajú toľko zlého medzi ľudstvom. Tak sa snažia, a nie bez úspechu, spojiť boj proti Bohu s bojom za každodenný chlieb, s túžbou dosiahnuť pozemské výhody, mať riadne mzdy, slušné obydlia, životné podmienky hodné ľudí. Najoprávnenejšie a najnevyhnutnejšie želania ako najnižšie pudy, to všetko slúži ich protináboženskému programu. Akoby Božský poriadok maril blahobyť ľudstva a nebol jedinou jeho bezpečnou oporou. Akoby ľudské sily a prostriedky modernej techniky mohli zaviesť proti vôli všemohúceho Boha nový a lepší svetový poriadok.

Nuž, je hrozné, že toľko ľudí veriacich, hoci ide o ich dobro, sa dalo zviest' týmito rečami a dali sa do boja proti Bohu a náboženstvu. Neútočí sa len priamo proti katolíckemu náboženstvu, ale proti všetkým, ktorí

uznávajú Boha za Stvoriteľa neba a zeme a za najvyššieho Pána všetkých vecí. A tajné spoločnosti, ktoré sú vždy ochotné podporovať boj proti Bohu a proti Cirkvi, či už je to kdekoľvek, posilňujú ešte túto nezdravú nenávisť, ktorá nemôže priniesť ani pokoj, ani šťastie žiadnej spoločenskej vrstve a uvrhne všetky národy do skazy.

Tak táto nová forma nevery, zatiaľ čo uvoľňuje najhoršie pudy človeka, s cynickou nehanebnosťou prehlasuje, že nebude ani pokoja ani blahobytu na zemi, kým nebude úplne zničené náboženstvo a porazený posledný jeho predstaviteľ. Ako by sa domnievali, že môže byť potlačený onen súlad, v ktorom „*všetko rozpráva slávu Božiu*“ (Ž. 18, 2).

II.

Záchrana: Modlitba.

Veľmi dobre vieme, ctihodní bratia, že všetky tieto snahy budú márne a že v hodine, ktorú určil, „*povstane Boh a rozpráchnu sa jeho nepriatelia*“ (Ž. 67, 2); vieme, že Božský Spasiteľ, ako bolo o ňom predpovedané, „*bude biť krajinu metlou svojich úst a zabije dychom svojich pier bezbožného*“ (Iz. 11, 4), a hroznou bude hodina pre tých nešťastníkov, v ktorej „*upadnú do rúk živého Boha*“ (Žid. 10, 31). A táto neochvejná dôvera v konečné víťazstvo Boha a Cirkvi je každodenne potvrdzovaná (ako neskonala je Božia Dobrota!) láskou duší k Bohu na celom svete a vo všetkých spoločenských vrstvách. A skutočne mocne závan Ducha Svätého, vanúci nad celým svetom, pozdvihuje hlavne mladé duše k najvyšším métam kresťanského zákona a ony, nehľadiac na svetský súd, sú schopní prinášať najväčšie obete. Naozaj Božský závan povieva všetkými dušami, hocikedy proti ich vôli a núka im vnútornú túžbu a vzbudzuje v nich skutočný smäd po Bohu aj u tých, ktorí sa neodvažujú Ho vyznať. Aj Náš hlas k laikom, ktorým sme ich povolali do šíkov Katolíckej akcie, aby sa stali účastní hierarchického apoštolátu, bol všade prijatý ochotne a veľkodušne. Ako v mestách, aj na vidieku stále pribúda tých, ktorí sa usilujú o víťazstvo kresťanských zákonov v celom verejnom živote a snažia sa svoje slová potvrdiť aj skutkami a príkladným životom.

Avšak, sledujúc tak veľkú bezbožnosť, porušovanie Božských zariadení, tak hroznú pohromu nesmrteľných duší a konečne tak nenávistné opovrhovanie Božou velebnosťou, nemôžeme netrpieť a musíme vypovedať celú ťarchu bolesti, ktorú pociťuje Naše srdce. Musíme prehovoriť a so všetkou vážnosťou Svojho Apoštolského úradu, musí obhajovať porušované práva Božie a najsvätejšie city ľudského srdca, ktoré absolútne potrebuje Boha. A to tým skôr, že tieto šíky, podnietené diabolským duchom sa neuspokojujú so slovami, ale zjednocujú sa, aby čo najskôr vykonali svoj bezbožný plán. Beda ľudstvu, ak Boh, tak urážaný svojím stvorením, nechá vo svojej spravodlivosti voľný priechod oným strhujúcim prúdom a použije ich ako bič, aby potrestal svet.

Pre Boha a proti Bohu

Je teda potrebné, ctihodní bratia, aby sme „*postavili ochrannú stenu pre dom Izraelov*“ (Ez. 13, 5), spojac všetky sily do jediného pevného a celistvého šíku proti zlým ľuďom, nenávidiacim Boha i pokolenie ľudské. Ved' v tomto zápase beží o zásadný problém sveta a o najdôležitejšie rozhodnutie pre ľudskú slobodu: Pre Boha alebo proti Bohu, toť voľba, ktorá rozhodne o osude celého ľudstva. V politike, vo financiách, v mravouke, vo vede, umení, v štáte, v spoločnosti verejnej aj súkromnej, na Východe i na Západe, všade sa javí tento problém ako rozhodujúci pre následky, ktoré z neho plynú. A tak sa stáva, že sami predstavitelia materialistického poňatia sveta sa opäť musia zaoberať otázkou existencie Boha, ktorého považovali navždy za odmietnutého a sú nútení znovu a znovu o ňom hovoriť. Zaprisahávam v Pánovi ako jednotlivcov, tak i národy, aby odvrhli pred takýmito problémami a bojmi tak významnými pre život ľudstva, plytký individualizmus a nízky egoizmus, ktoré zatemňujú aj duchov veľmi prezieravých a umlčujú aj najušľachtilejšie podnety, akonáhle ide o viac než osobné záujmy. Nech sa všetci zjednotia, aj keď budú pre to potrebné ťažké obete, aby zachránili aj seba aj ľudskú spoločnosť. V tejto jednote duší a síl musia byť

prirodzene prví tí, ktorí sa chvália menom kresťanským, pamätajúc na slávne odkazy apoštolských čias, kedy „*obec veriacich mala jedno srdce a jednu dušu.*“ (Sk. Ap. 4, 32) Ale nech aj úprimne prispejú k utvoreniu tej jednoty všetci tí, ktorí ešte uznávajú Boha a klaňajú sa Mu, aby oddialili od ľudstva veľké nebezpečenstvo, ktoré všetkých ohrozuje. Viera v Boha je základom každého sociálneho poriadku a každej zodpovednosti na zemi. Preto všetci, ktorí si neželajú rozvrat a násilie, musia sa usilovať, aby nepriateľom náboženstva sa nepodarilo dosiahnuť cieľ, ktorý si vytýčili.

Ľudské prostriedky a Božia pomoc

Sme si vedomí, ctihodní bratia, že v tomto boji o náboženstvo musíme použiť aj všetky ľudské prostriedky, ktoré máme po ruke. Preto, v duchu skvelého príkladu Nášho Predchodcu Leva XIII., sme sa zasadzovali v encyklike "Quadragesimo anno" o spravodlivé rozdelenie pozemských statkov a ukázali sme, aký liek by mohol pravdepodobne vrátiť zdravie a silu chorej spoločnosti a obnoviť mier v jej chorých údoch. Ved' sám Stvoriteľ všetkých vecí vložil do ľudského srdca mocnú túžbu po istej blaženosti už na tejto zemi a kresťanstvo vždy uznávalo a všemožne podnecovalo oprávnené úsilie o pravú vzdelanosť a zdravý pokrok na zdokonalenie a vývoji spoločnosti.

Keďže však, ctihodní bratia, nestačia na diabolský hnev proti náboženstvu, ktorý pripomína „*skrytú bezbožnosť*“, o ktorej hovorí Apoštol Pavol (2. Sol. 2, 7), iba prostriedky ľudské a ľudská prezieravosť, považovali by sme za chybu Svojho Apoštolskej úradu, keby sme neupozornili ľudstvo na podivuhodné tajomstvo svetla, ktoré jediné je schopné spútať uvoľnené mocnosti temnôt. Keď Majster zostúpil z Tábora zahaleného jasom a uzdravil chlapca posadnutého diablom, ktorého nemohli uzdraviť jeho učeníci, odpovedal im na ich otázku: „*Prečo sme ho nemohli vyhnat' my?*“ týmito iste výraznými slovami: „*Takýto druh sa však vyháňa iba modlitbou a pôstom*“ (Mat. 17, 18, 20). Myslíme, ctihodní bratia, že toto Božie napomenutie je možné použiť aj na zlo súčasnej doby, ktoré môže byť zažehnané len „*modlitbou a pokáním.*“

Uvažujúc teda o svojej prirodzenosti, ktorá je podstatne obmedzená a závisí absolútne na najvyššej Bytosti, oddajme sa predovšetkým modlitbe. Vieme z viery, aká účinná je moc pokornej, dôverčivej a vytrvalej modlitby: Žiadnemu inému dobrému skutku neprisúdil Všemohúci Boh toľko štedrých, všeobecných a slávnych sľubov, ako modlitbe. „*Proste a bude vám dané, hľadajte a nájdete, klopte a bude vám otvorené*“ (Mat. 7, 7 - 8). „*Veru, veru, hovorím vám: Ak budete zač poprosiť svojho Otca v mojom mene, dá vám*“ (Ján, 16, 23).

Nech zavládne zbožnosť v celom svete.

Aký predmet by bol hodnejší našej modlitby a zodpovedal by lepšie vznešenej osobe Toho, ktorý „*je jediným prostredníkom medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš*“ (I. Tim. 2, 5), ako modlitba, aby bola uchovaná na zemi viera v jedného živého a pravého Boha? Taká modlitba má už sama o sebe nádej na vypočutie, lebo kde sa človek modlí, tam sa spája s Bohom a akosi prispieva k tomu, aby žila na zemi idea Boha. A skutočne ten, kto sa modlí, vyznáva svojim pokorným výzorom pred celým svetom svoju vieru v Stvoriteľa a Pána všetkých vecí. Kol'kokrát to však robí nie v súkromí, ale s inými, toľkokrát tým uzváná, že nie len jednotlivcom, ale celému ľudstvu vládne najvyšší Boh.

Aký krásny pohľad poskytuje nebu i zemi modliaca sa Cirkev, keď ustavične od vekov od polnoci do polnoci sa spievajú na zemi nádherné hymny vnuknuté Božou inšpiráciou: Nie je ani jednej hodiny za celý deň, ktorá by nebola posvätená zvláštnou liturgiou. Každý úsek ľudského života má miesto vo vďake, v chvále, v modlitbe, v odčinení spoločnej modlitby tajomného tela Kristovho, ktorým je Cirkev. Tak sama modlitba zaručuje prítomnosť Boha medzi ľuďmi, ako to prisľúbil Spasiteľ: „*Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.*“ (Mat. 17., 20.)

Modlitba odstráni aj samotnú príčinu terajších bied, o ktorej sme sa zmienili vyššie, totiž nezriadenú žiadostivosť po pozemských statkoch. Ved' ten, kto sa modlí, má na zreteli niečo vyššie, totiž nebeské dobrá, o ktorých rozjíma a o ktoré prosí, celkom sa venuje rozjímaniu o podivuhodnom poriadku, stanovenom Bohom, v ktorom nie je miesto pre márnivé úspechy a pre pachtenie sa po stále väčších rýchlostiach na zemi. A tak ako by sama od seba bude obnovená ona rovnováha medzi prácou a odpočinkom, ktorá chýba súčasnému ľudstvu na škodu života fyzického, hospodárskeho a mravného. Keby tí, ktorí sa ocitli následkom priemyselnej nadprodukcie v nezamestnanosti a biede, chceli venovať určitý čas modlitbe, vrátili by sa čoskoro práca aj výroba v rozumnej medze a západ, ktorý teraz rozdeľuje ľudstvo na dve veľké bojiská pre pominuteľné záujmy, by bol udržaný v šľachetnom, pokojnom zápole o dosiahnutie dobier pozemských i nebeských.

Ako je možné dosiahnuť pokoj.

Takýmto spôsobom by sa razila aj cesta mieru, po ktorom toľko túžime, ako prekrásne zdôrazňuje svätý Pavol, keď spája modlitbu sa svätou túžbou po mieri a spáse všetkých ľudí: „*Napomínam ťa teda vopred, aby sa konali prosby, modlitby, príhovory, ďakovanie za všetkých ľudí, za kráľov a za všetkých, ktorí sú v dôstojnosti, aby sme viedli život tichý, pokojný vo všetkej pobožnosti a počestnosti, lebo to je dobré a príjemné pred Bohom Spasiteľom naším, ktorý chce, aby všetci ľudia boli spasení a prišli k poznaniu pravdy.*“ (1. Tim. 2. 14.)

Nech je žiadaný mier pre všetkých, ale hlavne pre tých, ktorí majú vo svete zodpovednosť vládnucich. Ako by mohli dať mier svojim národom, keď ho sami nemajú? A práve modlitba, ako hovorí svätý Apoštol, prinesie dar mieru, modlitba, ktorá sa obracia k Otcovi nebeskému a Otcovi všetkých ľudí, modlitba, ktorá je spoločným výrazom citov tej rodiny, ktorá presahuje hranice jednej krajiny a jednej pevniny.

Ľudia, ktorí v rôznych štátoch prosia Boha o pokoj na zemi, nerozsievajú zároveň medzi národmi nesvornosť. Ľudia, ktorí uctievať Božiu velebnosť svojou modlitbou, nešíria onen nacionalistický imperializmus, ktorý robí z každého národa vlastného Boha. Tí, ktorí „*ustavične vzhládajú k Bohu pokoja a lásky*“ (2. Kor. 13, 11.), ktorí sa k nemu obracajú pre Krista, ktorý je „*naším pokojom*“ (Efez. 2, 14.), iste neustanú, kým nepríde mier, ktorý svet dať nemôže, a ktorý prichádza od Darcu všetkého dobra „*ľudom dobrej vôle.*“ (Luk. 2, 14).

„*Pokoj vám*“ (Ján 20, 19, 26), tieto slová boli veľkonočným pozdravom Pána jeho apoštolom a prvým učeníkom a tento pozdrav zaznieva od oných prvých čias až dodnes vo svätej liturgii cirkevnej a dnes viac ako inokedy musí silnieť a potešovať ľudstvo, ktoré sa ocitlo v tak hroznom súžení.

III.

Pokánie

K modlitbe treba pripojiť pokánie, ducha pokánia a konať kresťanské pokánie, ako nás učí Božský Spasiteľ, ktorý začal svoje kázanie práve o pokání: „*Ježiš začal kázať a hovoriť: Čiňte pokánie.*“ (Mat. 10, 17.) To nás ostatne učí aj celá kresťanská tradícia, celá cirkevná história: v ťažkých nešťastiach, v bolestných utrpeniach kresťanstva, keď bola najviac potrebná Božia pomoc, veriaci, buď sami od seba, alebo po príklade a povzbudzovaní svojimi pastiermi, siahli vždy k týmto dvom najúčinnjším zbraniam duchovného života, k modlitbe a pokániu. Týmto svätým pudom, ktorým akosi mimovoľne je vedený kresťanský ľud, ak nie je otrávený jedom nesvornosti, a ktorý nie je ničím iným ako oným „*Pánovým zmýšľaním*“ (1. Kor. 2, 16), o ktorom hovorí Apoštol, veriaci v takých prípadoch cítili vždy potrebu očistiť svoje duše od hriechu vnútornou úľutosťou, sviatosťou pokánia a uzmiert' Božiu spravodlivosť aj vonkajšími skutky pokánia.

Vieme a spolu s vami, ctihodní bratia, ľutujeme, že myšlienka a mená pokánia a odčinenia u mnohých ľudí stratili schopnosť rozniecovať srdcia a povznášať ich k onomu heroizmu obete ako v dobách minulých, kedy

sa javili ľudom viery s Božskými znameniami príkladom nasledovania Ježiša Krista a jeho svätých. A niektorí ľudia by radi odvrhli umŕtvenie ako prežitok minulých dôb. A to nehovoríme ani o takzvanom modernom „*autonómnom človeku*“, ktorý spupne pohŕda pokáním ako niečím otrockým. A predsa je pravda, že čím viac je zoslabovaná viera v Boha, tým viac sa zatemňuje a mizne idea dedičného hriechu a pôvodná vzbura človeka proti Bohu, a tým rýchlejšie zapadá pojem nutnosti pokánia a odčinenia. Ale my, ctihodní bratia, musíme z povinnosti svojho pastierskeho úradu mať v hlbkej úcte ony mená a ony pojmy a uchovávať ich v plnej sile, v ich pravej vznešenosti a priať si, aby sa uskutočňovali v živote. K tomu nás núti povinnosť hájiť Boha a jeho sväté náboženstvo, za ktoré bojujeme; lebo pokánie je svojou povahou uznaním a obnovením morálneho poriadku vo svete, ktorý spočíva na večnom zákone, to jest na živom Bohu. Kto odčínuje hriech, uznáva tým svätosť najvyšších mravných zásad, ich vnútornú moc záväznosti, nutnosť zadosťučinenia, keď došlo k ich prestúpeniu.

Je iste jedným z najnebezpečnejších bludov súčasnej doby, keď chcú odlúčiť mravnosť od náboženstva, čím je každému zákonodarstvu odňatá pevná základňa. Tento rozumový blud by snád pripadal menej nebezpečný, keby ho vyznávalo len niekoľko jednotlivcov a keby bola viera v Boha spoločným vlastníctvom ľudstva a mlčky ju predpokladali aj tí, ktorí ju už verejne nevyznávali. Ale dnes, keď sa nevera šíri medzi ľud, hrozné dôsledky tohto bludu sa stávajú zjavnými a možno ich pozorovať na celom svete. Na miesto mravných prikázaní, ktoré miznú spolu s vierou v Boha, nastupuje násilie, ktoré do prachu šliape každé právo. Poctivosť a slušnosť v konaní a vo vzájomnom obcovaní, ktoré boli tak ospevované aj pohanskými rečníkmi a básnikmi, teraz ustupuje špekulácii bez svedomia, či už ide o veci vlastné alebo blížnych. A skutočne, ako je možné dodržať nejakú dohodu a akú cenu môže mať akákoľvek zmluva, kde chýba každá záruka svedomia? A ako možno hovoriť o záruke svedomia tam, kde padla viera v Boha a bázeň Božia? Keď bol odstránený tento základ, padá každý mravný zákon a žiadna moc nie je schopná zabrániť síce pozvoľnému, ale nevyhnutnému pádu národov, rodín, štátu a spoločnosti.

Dôležitosť pokánia

Pokánie je teda akousi spasiteľnou zbraňou udatných bojovníkov Kristových, ktorí bojujú o to, aby zvíťazil a opäť bol zavedený mravný poriadok vo svete. Je zbraňou, ktorá zasahuje ku koreňom všetkého zla, ku žiadostivosti po hmotných statkoch a po nezriadených radovánkach. Pomocou dobrovoľných obetí, pomocou rôznych skutkov pokánia, odriekania, aj keď bolestného, ušľachtilý kresťan ovláda nízke vášne, ktoré ho zvádžajú ku porušovaniu morálneho poriadku. Ale ak horlivosť Božieho zákona a kresťanská láska sú u neho tak veľké, ako majú byť, vtedy nielen koná pokánie za svoje hriechy, ale chce odčiniť aj hriechy svojho blížneho, napodobňuje svätcov, ktorí sa často hrdinsky dávali ako obeť za odčinenie hriechov celých pokolení, a napodobňuje svojho Vykupiteľa, ktorý sa stal „*Baránkom Božím, ktorý sníma hriechy sveta.*“ (Ján 1, 29.)

Či nie je, ctihodní bratia, v tomto duchu pokánia sladké tajomstvo pokoja? „*Nemajú pokoj bezbožní!*“ (Iz. 48, 22), hovorí Duch Svätý, lebo žijú v ustavičnom boji proti Bohu a v odpore k poriadku stanovenom prírodou a jej Stvoriteľom. Iba vtedy, keď bude tento poriadok upevnený, keď ho všetky národy budú verne a dobrovoľne zachovávať a vyznávať, keď vnútorný život národov a vonkajšie vzťahy s inými národmi sa budú podľa neho riadiť, jedine vtedy bude možný na zemi trvalý mier. Ale toto ovzdušie trvalého mieru nebude dosiahnuté ani mierovými zmluvami, ani dohovormi a zmluvami seba slávnejšími, ani medzinárodnými konferenciami, ani seba ušľachtilejším úsilím a nezištnosťou niektorého štátnika, ak nebude predtým uznané sväté právo prirodzeného i Božieho zákona. Žiadny národohospodár, žiadna organizovaná moc nevyrieši súčasné sociálne krízy a nevráti mier, ak predtým v istej oblasti národného hospodárstva nezvíťazí mravný zákon vybudovaný na Bohu a svedomí. To je hlavným nervom každej moci ako v politickom, tak hospodárskom živote jednotlivých národov. To je najistejšia valuta a keď bude ona pevná, budú pevné aj ostatné, keďže budú zaručené nemenným zákonom Božím.

Harmónia modlitby a obety

Aj pre jednotlivcov je pokánie základom a darcom pravého pokoja, odvracajúce ich od dobier pozemských a pominuteľných a povznášajúce ich k dobrám večným, udeľujúc im aj v časoch utrpenia a pohrôm pokoj, ktorý nemôže dať svet so všetkým svojim bohatstvom a rozkošami. Či jedným zo spevov najjasnejších a najradostnejších, ktorý bol zaspievaný v tomto slz údolí, nie je „*Pieseň slnka*“ svätého Františka? A predsa jej tvorca, ktorý ju aj spieval, bol jedným z najväčších kajúcnikov. Chudáčik z Assisi, ktorý nemal na zemi absolútne nič a niesol na svojom vyčerpanom tele stigmy nášho Ukrižovaného.

Modlitby teda a pokánie sú dva mocné prostriedky, ktoré nám boli dané Bohom v tejto dobe, aby k nemu dovedli zblúdené ľudstvo, ktoré sa potáca sem a tam. Ony musia rozptýliť a zamedziť základnú príčinu všetkých vzbúr a revolúcií človeka proti Bohu. Ale aj sami národy sú povolané, aby volili medzi dvoma vecami: Buď sa oddajú tým dobrým a spásanosným vodcom a obrátia sa pokorní a ľutujúci k svojmu Pánovi a Otcovi milosrdenstva, alebo ponechajú samých seba a málo z toho šťastia, ktoré ešte zostalo na zemi, napospas nepriateľovi Boha, teda duchu pomsty a rozvratu.

Zostáva nám len vyzvať tento úbohý svet, ktorý preliatol toľko krvi, ktorý vykopal toľko hrobov, zničil toľko veľdiel, zbavil toľko ľudí chleba a práce, zostáva nám, hovoríme, len aby sme ho volali slovami svätej liturgie: „*Obráťte sa k Pánovi, svojmu Bohu!*“

IV.

Svet okolo Najsvätejšieho srdca Ježišovho

Či vám môžeme, ctihodní bratia, ukázať pre túto jednotu modlitieb a odčinenie vhodnejšiu príležitosť, ako je sviatok Najsvätejšieho Srdca Ježišovho? Zvláštnou známkou tohto sviatku, ako sme širšie dokázali pred štyrmi rokmi vo svojej encyklike "Miserentissimus", je duch zadosťučinenia a preto sme si priali, aby v onom duchu sa na celom katolíckom svete vo všetkých chrámoch konali pobožnosti za odčinenie urážok Najsvätejšiemu Srdcu.

Nech je teda tohtoročný sviatok Najsvätejšieho Srdca Pána pre celú Cirkev svätým pretekaním v horlivosti pokánia a modlitieb. Nech veriaci prijmu Telo Pána v čo najväčšom počte a vrúčne prosia pred oltárom a pokorujú sa Spasiteľovi ľudského pokolenia vo Sviatosti oltárnej, ktorá ctihodní bratia, podľa Vášho nariadenia bude vystavená vo všetkých chrámoch, nech sa všetci ponoria do tohto milosrdného Srdca, ktoré zakúsilo horkosť ľudského utrpenia, nech mu podajú svoju pevnú vieru, istú nádej a vyhňu svojej lásky. Nech prosia toto presväté Srdce na príhovor Panny Márie, ktorá sprostredkuje všetky milosti, za seba a za svoje rodiny, za svoju vlasť a za Cirkev, za Zástupcu Kristovho na zemi a za ostatných pastierov, ktorí s Ním zdieľajú preťažkú ťažobu duchovnej vlády nad dušami. Nech ho prosia za veriacich bratov, za blúdiacich, za neveriacich a bezbožných a konečne aj za nepriateľov Boha a Cirkvi, aby sa obrátili.

Tento druh modlitieb a pokánia nech je u všetkých veriacich živým aj po celú oktávu, ktorou ako liturgickou výsadou vyznamenávajú tento sviatok. V tých dňoch nech sa konajú, ctihodní bratia, spôsobom, ktorý uznáte sami za vhodný, verejné pobožnosti a iné skutky nábožnosti na úmysel, ktorý sme vyššie uviedli, aby sme „*dostali milosrdenstvo a našli milosť v každej dobe.*“ (Žid. 4, 16.)

Bude to teda pre všetok kresťanský ľud oktáva pokánia a svätej ľútosti, umŕtšovania a modlitby. Nech si veriaci zamietnu návštevu divadiel a zábav aj tých povolených. Bohatší nech žijú dobrovoľne v duchu kresťanskej prísnosti skromnejšie, uštedrujúc skôr chudobným to, čo si odrieknu, lebo aj almužna je výborným prostriedkom, aby bolo urobené zadosť Božej spravodlivosti a aby sa Boh zmiloval nad svojím ľudom. Chudobní a všetci, ktorí v tejto dobe hrozne trpia, keďže nie je dost' práce ani chleba, nech obetujú v tom istom duchu pokánia, s väčšou odovzdanosťou svoj nedostatok, ktorý majú v dôsledku ťažkých čias a sociálnych podmienok, ktoré Božská Prozreteľnosť v sice nevyspytateľnej, ale iste v milostivom úmysle

na ne dopustila: nech prijmu z ruky Bozej pokorne a s doverou účinky chudoby, ktoré sa stávajú ešte hroznejšími mukami, v ktorých sa zmieta celé ľudstvo, nech pozrú oddane k Bozej vznešenosti Kríža Kristovho s myšlienkou, že ak je práca jednou z najväčších životných hodnôt, práve láska trpiaceho Boha zachránila svet. Nech sa posilnia v istote, že ich obety a ich utrpenia kresťansky znášané urýchlia hodinu milosrdenstva a pokoja.

Božské Srdce Ježišovo iste vypočuje modlitby a obety svojej Cirkvi a povie konečne svojej Neveste, ktorá žiali pod ťarchou toľkých bied a nešťastia: „*Vel'ká je tvoja viera, staň sa, ako si praješ.*“ (Mat. 11, 28)

S touto dôverou zosilnenou spomienkou na Kríž, svätým znamením a vzácnym nástrojom nášho svätého Vykúpenia, ktorého nájdenie dnes oslavujeme, udeľujeme vám, ctihodní bratia, vášmu kňazstvu a ľudu, celému katolíckemu svetu z otcovského srdca Apoštolské požehnanie.

Dané v Ríme u Svätého Petra, na sviatok Nájdenia svätého Kríža, 3. mája r. 1932, jedenásteho roku Nášho pontifikátu.

Pius PP. XI.

Zdroj: <http://vendecz.blogspot.com/2014/10/charitate-christi-compulsi.html>